

ντέφι

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΓΕΙΑ ΣΟΥ ΚΟΡΟ ΜΕ ΤΟ ΒΙΟΛΙ ΣΟΥ

ΓΙΑ
ΤΟ
ΜΑΝΟ
ΛΟΙΖΟΥ

ΑΣ ΚΟΜΕΙΛΑΡΕΙ
Ο ΑΝΤΑΜΟ

100 ΔΡΧ.

120 ΜΕΡΕΣ ΣΤΑ ΓΟΜΟΡΑ

ΤΟ ΔΙΑΒΑΣΕΣ ΚΩΣΤΑ;
ΘΑ ΔΙΔΕΙΝΕ ΤΑ "ΒΡΩΜΙΚΑ"
ΜΑΓΑΖΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΑΚΑ

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ!...
ΠΑΡΑΛΙΓΟ
ΝΑ ΠΩΓΟΥΜΕ
ΣΤΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ

ΕΓΩ ΧΡΟΝΙΑ ΠΕΡΙΜΕΝΩ
ΝΑ ΠΩΓΩ ΣΤΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑ
ΚΙ ΑΚΟΜΑ ΤΙΠΟΤΑ! ΤΩΡΑ
ΧΑΝΩ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥ-
ΤΑΙΑ ΜΟΥ ΕΥΚΑΙΡΙΑ

ΕΧΟΥΜΕ ΚΡΑΤΟΣ ΚΥΡΙΕ
ΚΟΒΟΥΜΕ, ΣΤΑΜΑΤΑΜΕ,
ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΥΜΕ ΤΟΝ
ΣΑΥΤ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΧΕΣΑΜΕ,
ΤΑ ΟΥΦΟ ΤΑ ΚΛΙΣΑΜΕ,
ΤΙΣ ΤΑΞΙΑΡΧΙΕΣ ΤΙΣ
ΜΑΖΕΨΑΜΕ, ΤΟΥΣ
ΜΠΑΡΟΒΙΟΥΣ ΤΟΥΣ
ΠΕΡΙΟΡΙΣΑΜΕ.
ΤΙ ΑΛΩ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ
ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟ ΜΑΣ,

Ν'ΑΚΟΥΜΕ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΑΠΟ
ΤΟ ΡΑΔΙΟ, ΟΠΩΣ ΕΚΕΙΝΟ ΤΟ:
"ΜΙΝ ΙΦΙΝΙΤΙ ΤΙ ΣΚΙΠΙΔΗ ΣΙΣ
ΙΞΙ ΙΠΙ ΤΙΝ ΠΙΡΤΙ ΣΙΣ
Ι ΒΡΙΜΙ ΜΠΙΝΙ Ι ΠΙ ΤΙ
ΠΙΡΙΘΙΡΙ"

"Η ΤΟ ΑΛΛΟ:
"ΠΙΤΙΣΤΙ ΤΙ ΔΙΝΤΡΙ
ΠΙ ΙΝΙ ΙΞΙ ΙΠΙ ΤΙΝ
ΣΠΙΤΙ ΣΙΣ"
"Η ΤΟ:
"ΠΡΙΣΤΙΤΙΨΤΙ ΤΙ
ΔΙΞΙΣ
ΤΙ ΔΙΞΙΣ ΔΙΝΙ
ΣΙΙ"

ΚΩΣΤΑ
ΑΠΟΦΕ ΓΟΥΣΤΑΡΩ
ΚΡΑΙΠΑΛΗ, ΕΚΛΥΤΟ
ΟΡΓΙΑ, ΑΚΟΛΑΣΙΑ
ΠΑΡΑΛΥΣΙΑ
ΑΜΑΡΤΙΑ
ΑΣΕΛΓΕΙΑ

ΕΝΤΑΞΕΙ!
ΘΑΣΕ ΠΑΡ
ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΣΟΧΟ, ΣΤΗΝ ΑΛΛΗ
ΚΑΖΑΜΠΛΑΥΚΑ,
ΣΤΟ ΧΟΓΚ-ΚΟΓΚ,
ΤΟ ΜΑΚΑΟ, ΤΟ ΜΠΡΟΥΞ
ΣΤΟ ΣΙΚΑΓΟ,
ΔΗΛΑΔΗ: ΘΑΣΕ
ΠΑΡ ΣΤΗΝ
ΠΛΑΚΑ

ΦΥΓΑΜΕ! ΠΑΜΕ!
ΠΑΜΕ ΕΚΕΙ ΠΩ ΞΕΚΟΙΛΙΑΖΟΝΤΑΙ
ΑΝΥΠΟΠΤΟΙ ΔΙΑΒΑΤΕΣ ΓΙΑ ΜΙΑ
ΠΡΕΖΑ, ΕΚΕΙ ΠΟΥ Η ΝΕΥΧΙΑ ΤΗΣ
ΝΥΧΤΑΣ ΞΕΣΚΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ
ΚΡΟΤΑΛΙΣΜΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΩΝ

ΠΑΜΕ ΝΑ ΕΥΘΩΜΕ
ΜΕ ΤΑ ΑΧΑΛΙΝΩΤΑ ΣΤΙΦΗ
ΠΩ ΠΟΔΟΠΑΤΩΝ ΚΑΘΕ
ΒΡΑΔΥ ΤΗΝ ΤΙΜΗ ΤΩΝ
ΑΘΩΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ, ΠΑΜΕ ΝΑ
ΒΥΘΙΣΟΥΜΕ ΤΟ ΒΡΩΜΕΡΟ
ΡΥΤΧΟΣ ΜΑΣ ΣΕ ΖΕΣΤΗ
Η ΡΟΔΙΝΗ ΣΑΡΚΑ
ΓΥΜΝΩΝ
ΠΑΡΘΕΝΩΝ

ΠΑΜΕ ΝΑ
ΖΗΣΟΥΜΕ ΣΑΝ
ΑΠΟΒΡΑΣΜΑΤΑ,
ΣΑΝ ΚΑΤΑΚΑΘΙΑ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΝΑ ΚΥΛΙΣΤΩΜΕ
ΣΤΗ
ΛΑΣΠΗ

ΝΑ
ΓΙΝΩΜΕ
ΝΟΜΟΙ
ΝΤΑΒΑΤΣΗΔΕΣ
ΒΙΑΣΤΕΣ
ΝΑ
ΠΕΣΟΥΜΕ
ΧΑΜΗΛΑ

SPILIA TU SOKRATI
TA TSOKARA
TU SOKRATI
TAKATA TU SOKRATI

ΓΚΡΙΚ ΦΟΛΚ
ΝΤΑΝΣΕΣ

ΕΔΙ ΕΙΝΑΙ ΓΕΜΑΤΟ
ΑΝΤΡΕΣ ΤΗΣ
ΑΝΑΚΤΟΡΙΚΗΣ
ΦΡΟΥΡΑΣ
ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΤΑ
ΚΑΘΑΡΜΑΤΑ,

ΤΙ ΕΙΝΑΙ
ΑΥΤΗ Η
ΠΡΟΣΚΟΠΙΝΑ

ΠΑΝΚ
ΕΙΝΑΙ
ΠΑΝΚ

ΠΡΟΣΟΧΗ
ΣΤΗΝ ΑΥΤΗΝ
ΠΡΕΣΒΕΙΑ

FRANTZONAL
ΓΚΡΙΚ
ΦΑΙΝ
ΦΟΥΝΤ

ΦΛΟΚΑΤΙ ΑΛΛ ΓΟΥΛΕΝ

DAM
ΝΙΟΥ ΓΟΥΕΙΒ
ΚΙ ΕΤΣΙ

ΕΔΩ
ΕΙΝΑΙ
ΤΟ
ΒΑΡΒΑΚΕΙΟ

ΑΧΤΟΥΓΚ
ΑΧΤΟΥΓΚ
ΕΞΕΙΣΟΙ
ΔΥΟ
ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ

ΕΧΩ ΒΙΒΛΙΑΡΙΟ
ΤΟΥ ΙΚΑ
ΤΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΜΕ
ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΑΡΤΑ
ΑΛΛΑ
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ...

ΜΕΣΑ
ΓΙΑ
ΕΞΑΚΡΥΣΤΗ

ΚΙΟΜΟΣ!
Η ΠΛΑΚΑ ΔΙΑΤΗΡΕΙ
ΚΑΤΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΛΙΑ
ΚΑΛΗ ΕΠΟΧΗ
ΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

ΝΤΕΦΙ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ
ΔΗΜΑΚΗ 3 ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΣ
ΤΗΛ. 3645.582
ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΗΛ. 8643.852

ΕΚΔΟΤΕΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΑΣΙΠΑΓΛΗΣ
ΣΩΤΗΡΗΣ ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ
ΣΤΕΛΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΑΔΗΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ
ΑΚΗΣ ΠΑΝΟΥ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Θ. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ
ΝΙΚΟΣ ΕΥΔΑΚΗΣ
ΣΤΕΛΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΑΔΗΣ
ΤΑΣΟΣ ΦΑΛΗΡΕΑΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΖΩΡΤΖΗΣ
ΘΟΔΩΡΗΣ ΜΑΝΙΚΑΣ
ΛΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ
ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΙΩΡΓΗΣ ΕΞΑΡΧΟΣ
ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΡΟΜΟΙΡΑΣ
ΑΚΗΣ ΛΑΔΙΚΟΣ
ΣΤΕΜΗ ΣΚΟΥΡΑΕΤΟΥ
ΝΙΚΟΣ ΣΑΒΒΑΤΗΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΤΣΟΝΑΣΙΟΣ
ΜΑΝΩΛΗΣ ΡΑΣΟΥΛΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ
ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΦΑΛΗΡΕΑΣ
ΓΙΩΡΓΗΣ ΣΙΔΕΡΗΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
Εθνάρχου Μακαρίου 30

ΝΟΜΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΒΑΣΩ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΗΓΑΣ

ΓΡΑΦΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ
ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Θ. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ
ΙΔΕΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΟΥΛΙΟΥ 10
ΕΚΤΥΠΩΣΗ
Grapha TAMI
ΚΑΡΑΟΛΗ 21
ΝΕΑ ΧΑΛΚΗΔΩΝΑ
ΤΗΛ. 2513.308
ΑΤΕΛΙΕ
ΑΚΜΗ
ΚΕΡΑΜΙΚΟΥ 51

ΤΕΥΧΟΣ 3
10-11/82
ΤΙΜΗ 100 ΔΡΧ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	1
Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑ	3
ΣΧΟΛΙΑ	4-11
ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΝΟ ΛΟΪΖΟ	12-14
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΡΟΣ	15-18
ΧΑΡΙΣΤΙΚΗ ΒΟΛΗ	19-21
ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ	22-23
ΟΙ ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΟΙ-ΒΛΑΧΟΙ ΚΑΙ ΤΑ	
ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥΣ	24-27
23ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	28-30
ΜΑΡΚΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ	31-36
ΣΒΗΝΕΙ Η ΦΩΝΗ ΜΟΥ ΚΑΙ ΞΕΦΤΑΕΙ	37
ΝΥΧΤΕΡΙΝΑ ΚΕΝΤΡΑ	38-39
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΜΙΑ ΝΤΙΒΑ	40-41
ART PEPPER	42-44
Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ	45-49
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	50-51
Η ΜΝΗΜΗ ΕΝΟΣ ΛΑΟΥ	52-55
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑΣ	56-57
ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ	58-59
ΔΙΣΚΟΚΡΙΤΙΚΗ	60-65
ΓΡΑΜΜΑΤΑ	66-71

ΓΙΑΤΙ ΑΡΓΟΥΜΕ

Παρ' όλο που η αρχική μας επιθυμία ήταν να βγάσουμε το ΝΤΕΦΙ κάθε μήνα, μέχρι τώρα δεν τα καταφέραμε. Για ένα βασικό λόγο: ενώ δεν αντιμετωπίζουμε πρόβλημα ύλης, υστερούμε οργανωτικά. Ειδικά για το τρίτο τεύχος, η μεγαλύτερη καθυστέρηση έχει να κάνει με το φόρτο των 2 συναυλιών του Λυκαβηττού και την σωματική κόπωση που άφησαν πίσω τους.

Θα προσπαθήσουμε σιγά - σιγά να εξασφαλίσουμε μια ταχτικότητα, που να μας βολεύει όλους, κι εσάς που το διαβάζετε κι εμάς που το γράφουμε.

Φωτογραφίες εξωφύλλου: Ο Γιώργος Κόρος σε μια εκδήλωση στη Δαύλεια (Φωτ. Σ. Ελληνιάδης) Πάνος Γαβαλάς - Ρία Κούρτη στο Λυκαβηττό (Φωτ. Προβολή) Μάνος Λοίζος.

Συνδρομές:

Εσωτερικού για ένα χρόνο 1.200 δρχ.
Για έξη μήνες 600 δρχ.
Επιχειρήσεις 2.500 δρχ.
Σπουδαστές Ωδείων 900 δρχ.

Εμβάσματα - Επιταγές:
Γιάννης Διαμαντόπουλος
Εθνάρχου Μακαρίου 30
Λυκόβρυση

ΑΠΟ ΤΟ ΑΛΗΘΙΝΟ ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ ΜΕΧΡΙ ΤΟ
ΔΙΑΛΕΓΜΕΝΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΛΑΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

BELLE MAISON

ΦΩΚΑΙΑΣ 6 (ΠΛ. ΒΙΚΤΩΡΙΑΣ) τηλ. 8819830-8837752

ΚΑΙ ΕΝΩ Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗ ΓΥΝΩΣΤΗ ΣΑΣ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ
ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ, ΟΙ ΤΙΜΕΣ ΜΑΣ ΣΑΣ ΠΡΟΔΙΑΘΕΤΟΥΝ
ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ...

BELLE MAISON

ΓΙΑ ΝΑ ΑΡΧΙΣΕΤΕ ΕΝΑ ΠΛΟΥΣΙΟ ΒΡΑΔΥ
ΜΕ ΤΟ ΠΙΟ ΑΝΕΞΟΔΟ ΦΙΝΑΛΕ

τραγουδούν:

ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΚΛΑΙΡΗ ΘΕΜΕΛΗ

ΜΑΡΙΑ ΚΑΓΙΑΦΑ ΣΑΝΤΥ ΚΑΡΑΙΣΚΟΥ Κ.ΔΑΒΒΕΤΑΣ

παιζουν:

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΤΑΘΑΚΗΣ - ΕΛΕΝΗ ΚΑΛΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ
(ακορντεον) (κλαρίνο)

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΑΘΙΕΛΗΣ - ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΑΡΜΑΓΟΣ
(μπασο) (ακουστ. κιθάρα)

Τ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ - Σ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ - Ζ. ΖΑΧΑΡΙΑΣ
(ντραμς) (μπουζουκι) (μπαγλαμαδακι)

ΤΙΜΗ ΦΑΓΗΤΟΥ δρχ. 750

ΤΙΜΗ ΠΟΤΟΥ δρχ. 450

Ο ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΟΣ ΜΑΡΚΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Ο Μάρκος Δραγούμης (βέλος), στη χορωδία του Σ. Λαγάρου

*Ποτέ δεν θα υπάρχει αρκετή μουσική
για να καλύψει όλους τους δρόμους της ψυχής*

Ο μουσικολόγος Μάρκος Δραγούμης μιλάει στο Γιώργο Κοντογιάννη
για το δημοτικό, το ρεμπέτικο και το λαϊκό τραγούδι σήμερα.

Στο τεύχος αυτό έχουμε τη χαρά να φιλοξενούμε ένα ξεχωριστό άνθρωπο της ελληνικής μουσικής, τον εθνομουσικολόγο Μάρκο Δραγούμη, καθηγητή στο Ωδείο Αθηνών και υπεύθυνο του Μουσικού Λαογραφικού Αρχείου του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών. Ο Μ. Δραγούμης δεν είναι ένας συμβατικός επιστήμονας, κλεισμένος στο εργαστήρι του που μελετάει και κατατάσσει ό,τι ήδη έχει κρίνει ο χρόνος. Είναι ένας ζωντανός, ένας σύγχρονος άνθρωπος, πρωτότυπος και με φαντασία, που ζει «εδώ και τώρα», που αγαπάει πολύ τη δουλειά που κάνει και ενδιαφέρεται για το τι γίνεται γύρω του. Έχουμε όλοι υπ' όψη μας τι σημαίνει για τον μέσο αναγνώστη επιστημονική προσέγγιση κάποιου αντικειμένου: σχολαστικισμός, πλήξη, κατεβατά ο-

λόκληρα που γράφονται για να τάχουμε στη βιβλιοθήκη μας, αλλά να μην τα διαβάσουμε. Καλά βέβαια είναι όλ' αυτά, αλλά όταν συνδυάζονται και με φαντασία και αγάπη και αίσθηση της ουσίας γίνονται από ξερές και ανιαρές γνώσεις πράγματα ιδιαίτερα ελκυστικά και πολύ πιο χρήσιμα.

Αυτά τα σπάνια προσόντα τάχει ο συνομιλητής μας. Και στη συνέντευξή του αυτή μιλάει για όλα τα ζητήματα της μουσικής με εγκυρότητα, με γνώση, με αγάπη και με μια εκπληκτική ψυχραιμία. Αυτό το τελευταίο, εγώ προσωπικά, το εκλαμβάνω και σαν ένα μάθημα για όλους εμάς που γράφουμε με πάθος και με τόσο απόλυτο τρόπο τις εκάστοτε απόψεις μας στο περιοδικό αυτό. Ο Μάρκος Δραγούμης βάζει τα πράγματα (και τα κείμενά μας) στη θέση τους.

Μ. Δ. Οι πρώτες μου μουσικές αγάπες ήταν η κλασσική μουσική — η κλασσική συμφωνική μουσική. Το τραγούδι της εποχής εκείνης ήτανε το ελαφρό τραγούδι (ο Αττίκ, ο Γούναρης και διάφοροι άλλοι) που μούφερνε αηδία. Το ρεμπέτικο το πρόσεχα αλλά δεν είχα συνειδητοποιήσει ότι είναι μια ιδιαίτερη κατηγορία μουσικής. Το συνειδητοποίησα μόνο όταν κάποτε ο πατέρας μου μου μιλούσε με περιφρόνηση γι' αυτά τα τραγούδια και μούλεγε ότι αυτά που αξίζουν είναι τα δημοτικά (ήταν πολύ μεγάλος λάτρης της δημοτικής μουσικής) και ότι αυτά είναι ξεπεσμός, είναι η μουσική του υπόκοσμου κ.λ.π., κατά την τότε γενικότερη αντίληψη των ανθρώπων που ζούσαν στις πόλεις και ήτανε αστοί. Και ενώ με τον πατέρα μου πάντα είχα αντίδραση (με έλεγε πνεύμα αντιλογίας διότι ό,τι έλεγε εγώ έλεγα το αντίθετο), εκεί, δεν ξέρω γιατί, ως προς τα ρεμπέτικα, δέχτηκα κάπως την άποψή του. Τα δημοτικά δεν μου άρεσαν καθόλου και ούτε και η βυζαντινή μουσική γιατί με έπαιρνε με τη βία ο πατέρας μου στην εκκλησία. Εγώ δεν ήθελα να πηγαίνω στην εκκλησία. Κι αυτό το πράγμα με έκανε ό,τι είχε σχέση με την εκκλησία να με απωθεί. Τώρα πώς από κει που είχα μια αντιπάθεια για όλ' αυτά τα πράγματα έγινα φανατικός λάτρης τους, αυτό είναι το περίεργο!

Θυμάμαι ένα πρωί στην οδό Βουλής που είναι οι εκδόσεις ΙΚΑΡΟΣ είχα πάει κάτω στο κατάστημα που πουλούσε δίσκους και αγόρασα ένα δίσκο με Αφρικανική μουσική και μούκανε κατάπληξη ότι υπάρχει μια εκπληκτική μουσική η οποία δεν είναι κλασσική μουσική. Αυτό το πράγμα ξεκίνησε μια αλυσιδωτή αντίδραση. Λέω: εδώ έχουμε μια μουσική μη ευρωπαϊκή, μη ευρωπαϊκή όμως είναι και η ελληνική μουσική. Για να ανοίξω τ' αυτιά μου και ν' ακούσω τι είναι αυτή η ελληνική μουσική! Κι άρχισα να παρακολουθώ τα προγράμματα του ραδιοφώνου, να πηγαίνω στο Μοναστηράκι, να αγοράζω δίσκους. Τα πρώτα πράγματα που αγόρασα ήταν αμανέδες και μάλιστα έχω μια απ' τις καλύτερες συλλογές αμανέδων σε δίσκους 78 στροφών. Και λίγο-λίγο χωρίς να το καταλάβω έπεσα με τα μούτρα μέσα σ' όλα αυτά τα πράγματα: Βυζαντινή μουσική, αμανέδες, δημοτικά τραγούδια και ρεμπέτικα.

Η ΜΕΡΛΙΕ ΚΑΙ Ο ΚΑΡΡΑΣ

Γ. Κ. Χωρίς να σε παρακινήσει κανείς;

Μ. Δ. Χωρίς να με παρακινήσει κανείς. Απ' αυτό το δίσκο Αφρικανικής μουσικής. Είναι λίγο αστείο ας πούμε, αλλά ξεκίνησε έτσι. Αυτό το δίσκο τον έχω ακόμα. Βέβαια οι φιλοδοξίες μου ήταν να γίνω πιανίστας να γίνω μαέστρος, συνθέτης και αυτά να είναι ένα χόμπυ. Αλλά κάποιο μεσημέρι που βρισκόμουν στο σπίτι της κ. Μερλιέ (είχαμε σχέσεις οικογενειακές με τη Μερλιέ, με είχε καλέσει με τους γονείς μου και είχαμε πάει να φάμε) ήρθε η κουβέντα για ένα κομμάτι, ένα μπουκι-μπουκι που το είχα μεταγράψει από ένα δίσκο κατευθείαν στο πεντάγραμμο χωρίς να έχω τις νότες πουθενά και μόλις της τόπα αυτό το πράγμα μου λέει για παίξτο μας. Είχε ένα πιάνο μεγάλο η κ. Μερλιέ στο σπίτι της στην οδό Σίνα. Της τόπαιξα αυτό το μπουκι-μπουκι και μου λέει: Μα αυτό το πράγμα το άκουσες από δίσκο και το έγραψες; Λέω ναι. Εί! λέει σε χρειάζομαι. Τι εννοείται με χρειάζοσαστε; Και τότε μου εξήγησε ότι έχει το Μουσικό Λαογραφικό Αρχείο, το οποίο συλλέγει παραδοσιακή ελληνική μουσική, η οποία καταγράφεται σε νότες, ότι έχουν ασχοληθεί με την καταγραφή τους ο Σκαλκώτας, ο Πονηρίδης, ο Πετρίδης, ο Καλομοίρης και πολλοί άλλοι...

Γ. Κ. Αυτοί έχουν δουλέψει ως συντάκτες στο Κ.Μ.Σ.;

Μ. Δ. Ας πούμε με σύμβαση έργου. Τους έδινε π.χ. τα Μακεδονικά τραγούδια ή τα Θρακικά τραγούδια που τα

έδωσε στον Πονηρίδη να τα γράψει σε νότες. Και τάχουμε αφού τάγραψε στο σπίτι του με την ησυχία του.

Γ. Κ. Δεν έκαναν ερευνητική δουλειά δηλαδή;

Μ. Δ. Μια ειδική δουλειά μόνο κάνανε, την καταγραφή. Ο Πετρίδης έγραψε την Καππαδοκία, ας πούμε.

Γ. Κ. Ο Σκαλκώτας τι έκανε;

Μ. Δ. Ο Σκαλκώτας —τόχω δημοσιεύσει αυτό— έγραψε τα Σιφνέικα και τα Κρητικά. Τάχουμε τα χειρόγραφα του Σκαλκώτα εδώ. Λοιπόν για να μη τα πολυλογώ, μου λέει ότι εσύ μου χρειάζεσαι αλλά δεν μπορώ από τώρα να σε χρησιμοποιήσω. Θα πας ένα χρόνο στον Καρρά να κάνεις Βυζαντινή μουσική, δύο χρόνια, να μάθεις καλά Βυζαντινή μουσική, γιατί η Βυζαντινή μουσική είναι η γραμματική της ελληνικής μουσικής. Χωρίς γραμματική δεν μπορείς να κάνεις επιστήμη δηλ. να γράψεις. Λογικό. Και πράγματι πήγα στον Καρρά με συστατικό γράμμα της Μερλιέ και του λέω θέλω να κάνω βυζαντινή μουσική. Ο Καρράς μου λέει, τί γνώσεις μουσικές έχεις; Λέω, είμαι μαθητής του Ωδείου, ξέρω αρμονία, ξέρω αντίστιξη, ξέρω πιάνο. Φύγε από δω αμέσως, δε θέλω τέτοιους ανθρώπους κοντά μου. Εγώ θέλω ανθρώπους που μόνο με ελληνική μουσική να έχουν ασχοληθεί. Λέω, μα έρχομαι εδώ πέρα συστημένος, τούτο, εκείνο. Κατά καλή μου τύχη βρισκόταν εκεί ο Μίνως ο Δούνιας που ήταν καθηγητής μου στο γυμνάσιο. Μούκανε ωδική και ήταν ένας άνθρωπος εξαιρετικός, δόκτορας του Πανεπιστημίου στο Βερολίνο, μουσικολόγος και κριτικός στην Καθημερινή. Και λέει, πώς μιλάς έτσι στον μαθητή μου. Έτσι γεφυρώθηκε κάπως το χάσμα και λέει άντε κάτσε, συγκαταβατικά, και έτσι έγινα μαθητής του Καρρά και για 3 χρόνια φοίτησα στη Σχολή του και ήταν μια συγκλονιστική εμπειρία. Μαθαίναμε λαϊκά μουσικά όργανα, έμαθα λαούτο, βέβαια τώρα τόχω ξεχάσει, αλλά πάντως έμαθα λαούτο. Μαθαίναμε ελληνικούς χορούς, τραγουδούσαμε δημοτικά τραγούδια και μετά πηγαίναμε στο ραδιόφωνο και τα εκτελούσαμε με συγκροτήματα λαϊκά. Θυμάμαι ήτανε κλαρίνο ο Φίλιππος Ρούντας, ούτι ήτανε ούτε λίγο ούτε πολύ ο Αγάπιος Τομπούλης ο οποίος, δεν ξέρω γιατί, με είχε συμπαθήσει πάρα πολύ και έχω μιλήσει έτσι πολύ ιδιαίτερα με τον Αγάπιο Τομπούλη, μούχει πει ότι έχει παίξει ούτι σε χαρέμια, ήταν ένας ωραίος τύπος, πάρα πολύ καλός και αγαθός. Από τα βάθη της Μ. Ασίας καταγόταν. Ο Τσώχος ήταν στο βιολί και λαούτο ο Σταύρος Αδριανός.

Γ. Κ. Πέθανε πέρσι;

Μ. Δ. Πέθανε μόλις πέρσι. Και βρέθηκα ξαφνικά μες σ' αυτό τον κύκλο και μέσ' τη χορωδία. Ήτανε μαζί μου, δίπλα, τραγουδούσε και η Δόμνα Σαμίου ως χορωδός ας πούμε όχι ως σολίστα. Κατόπιν εξελίχτηκε. Τρία χρόνια λοιπόν αυτή η δουλειά συν το μάθημα της βυζαντινής μουσικής που γινόταν πάρα πολύ αυστηρά, με τις νότες, με τη θεωρία, με τις ασκήσεις, τέλος πάντων με το σύστημα που είχε ο Καρράς. Βέβαια ο τρόπος διδασκαλίας του ήταν λιγάκι πεπαλαιωμένος. Άμα δε χόρευες καλά ένα βήμα σούδινε μια με μία βίτσα. Τέτοια πράγματα. Άμα δεν τραγουδούσες μια νότα σωστά άρχιζε την ειρωνία, έκανε τέτοια πράγματα, αλλά απ' ότι καταλάβαινα, δίπλωμα απ' τον Καρρά δεν θάπαιρνα. Ο Καρράς ούτε και στον εαυτό του δεν είχε δώσει δίπλωμα, πώς θα έδινε σ' έναν μαθητή; Κι έτσι πήγα και στο Ωδείο και πήρα το δίπλωμα, διότι σκέφτηκα να συνεχίσω σπουδές μουσικολογικές στο εξωτερικό και έπρεπε νάχω ένα δίπλωμα, εκτός από την ευρωπαϊκή μουσική και της ανατολικής βυζαντινής, γιατί ήθελα να κάνω ειδικευση κοντά στο Βέλες. Ξέχασα να σου πω ότι εκείνη την εποχή είχε έρθει στην Ελλάδα ο Βέλες και πήγε και βρήκε την κ. Μερλιέ, η οποία με κάλεσε και μένα, και τον γνώρισα, τούδειξα την εργασία που είχα κάνει, γιατί ήδη είχα κάνει μια ερευνητική εργασία γύρω

από την βυζαντινή μουσική κι είχα βρει ότι η μουσική που ήταν θαμμένη στα χειρόγραφα, τα βυζαντινά του Αγ. Όρους και των άλλων μοναστηρίων και αυτή που ψάλλεται σήμερα δεν ήταν και τόσο διαφορετική όσο λέγαν οι Έλληνες επιστήμονες και είχα γράψει μια εργασία. Κι ενθουσιάστηκε τότε ο Βέλες και είπε: «Θα σε πάρω μαζί μου στην Οξφόρδη». Πράγματι τα κανόνισε έτσι ώστε να πάρω μια υποτροφία να πάω 2 χρόνια εκεί να σπουδάσω ανώτερη μουσική κοντά του. Ας μη ξεχνάμε ότι ο Βέλες δεν ήταν απλώς ένας βυζαντινολόγος, ήτανε συνθέτης, ήτανε ειδικός στην αναγεννησιακή όπερα κι είχε γράψει το πρώτο βιβλίο για τον Σένμπεργκ, τον μεγαλύτερο συνθέτη της πρώτης 50ετίας του αιώνα μας, και ένα εγχειρίδιο ενορχηστρώσεως. Ήτανε μια πάρα πολύ πολύπλευρη μουσική προσωπικότητα και ωφελήθηκα αφάνταστα στα δύο χρόνια (62-64) που βρέθηκα κοντά στον Βέλες. Κι όταν γύρισα εδώ με προσέλαβε πια η Μερλιέ ως συνεργάτη της και άρχισα αυτή τη δουλειά που κάνω γύρω από το δημοτικό τραγούδι, τη βυζαντινή μουσική και το ρεμπέτικο.

ΜΕ ΤΟ ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ

Ειδικότερα για το ρεμπέτικο ήθελα να πω ότι αν το αγαπάω και το εκτιμάω αυτό το οφείλω στο Χατζιδάκι. Το 1953 εγνώρισα το Χατζιδάκι, ή το 54, δεν θυμάμαι ακριβώς, που τότε έμενε στο Παγκράτι στην οδό Μάνου. Ήταν ένα ισόγειο. Μπαίναμε μέσα, είχε ένα πιανάκι σε μια άκρη, ένα πάλιο πιάνο, πολύ συμπαθητικά ήταν και τότε πήγαινα πολύ συχνά σπίτι του και καθόταν στο πιάνο και μας έπαιζε σε μένα και σε ένα φίλο μου και σε άλλους φίλους — ήταν και ο Μένης ο Κουμανταρέας και διάφοροι άλλοι — μας έπαιζε διασκευές που είχε κάνει διαφόρων ρεμπέτικων, μερικά από τα οποία τα έβαλε στις 6 λαϊκές ζωγραφίες και τότε κατάλαβα ότι εδώ είν' ένας κόσμος θαυμαστός και τρομερά ενδιαφέρων και μούφυγε η προκατάληψη που μούχε φυτέψει ο πατέρας μου. Λέω, αυτό πρέπει να είναι στα υπόψη. Βεβαίως τότε δεν είχα τον καιρό να ασχοληθώ διότι τότε ήμουνα πεσμένος με τα μούτρα στο δημοτικό και στη βυζαντινή, αλλά είπα κάποτε θ' ασχοληθώ. Και πράγματι όταν ήμουνα στην Αγγλία μούτυχαν δίσκοι του Καζαντζίδη και άρχισα να ζεσταίνομαι ακόμη πιο πολύ για το ρεμπέτικο και γυρίζοντας το '65 στην Ελλάδα ο Γιώργος ο Μακρής ο μακαρίτης, ο επιλεγόμενος φιλόσοφος, μούφερε σπίτι μου πολλούς δίσκους και ηχογράφησα και συνέχεια αυξανόταν το ενδιαφέρον μου ώσπου πλέον γνώρισα τον Πετρόπουλο ο οποίος μου χάρισε δύο ταινίες μαγνητοφώνου μεγάλου μήκους και 4 εγγράφων με καταπληκτικά ρεμπέτικα όλων των εποχών και όλων των συνθετών με την παράκληση να τ' ακούσω και να πω μερικά λόγια για αυτά σε μια εκδήλωση που θάκανε στην οδό Αλεξ. Σούτσου σε μια μικρή γκαλερί. Επί 7ετίας ήταν αυτό. Και πράγματι τα άκουσα και έμεινα εκστατικός και από τότε άρχισα να ασχολούμαι συστηματικά, να τα καταγράφω, να μελετάω τα μακάμια, τους δρόμους, και τέλος πάντων να τώχω βάλει μέσα στα πρώτα μου ενδιαφέροντα. Χωρίς βέβαια να πάψω ποτέ να ενδιαφέρομαι για την κλασική μουσική εννοείται. Το ένα δεν εμποδίζει το άλλο. Πολλοί νομίζουν ότι δεν μπορείς να αγαπάς έναν αμανέ και τον Μπετόβεν. Είναι μεγάλο λάθος αυτό. Άλλο σου προσφέρει το ένα άλλο το άλλο. Η ψυχή είναι τεράστια. Όσους δρόμους κι αν περπατήσεις στον κόσμο, το βάθος της ψυχής δεν το φτάνεις, λέει ο Ηράκλειτος. Η μουσική απευθύνεται σ' όλους αυτούς τους δρόμους της ψυχής και ποτέ δεν θα υπάρχει αρκετή μουσική για να καλύψει αυτούς τους δρόμους.

Γ. Κ. Εδώ στο Κέντρο ή και ιδιωτικά έχεις κάνει κάποιες εργασίες; Με τι ασχολείσαι ειδικότερα εδώ;

Μ. Δ. Εδώ φιλοδοξώ αυτό το πράγμα να γίνει ένα μέρος

όπου θάναυ συγκεντρωμένο ό,τι έχει γραφεί για τη δημοτική μουσική, τη βυζαντινή μουσική και τα ρεμπέτικα, δηλ. ό,τι αξιόλογοι δίσκοι έχουν βγει, να υπάρχουνε αντιπροσωπευτικά λαϊκά όργανα (αυτά τα βρήκα εγώ όταν ήρθα αλλά κοιτάζω όμως να πλουτίζω τη συλλογή όποτε μπορώ), να προλάβω να ηχογραφήσω τους τελευταίους φορείς της παραδόσεως, οποιασδήποτε από τις 3 παραδόσεις και αυτό μια μέρα να γίνει αυτόνομο, να φύγει από το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών και να γίνει ένα Κέντρο Ελληνικής Μουσικής που να έχει και ένα τμήμα διδασκαλίας. Διότι αυτό που είναι πολύ σημαντικό είναι αυτά τα πράγματα να συνεχίζονται, να παίζονται και να ακούγονται και να παραμένουν ζωντανά, να μην είναι μόνο σε μουσειακή μορφή. Εγώ βέβαια δεν θα μπορούσα να διδάξω παρά μόνο βυζαντινή μουσική γιατί δεν παίζω καλά κανένα μουσικό όργανο, αλλά θα μπορούσα να οργανώσω αυτή τη Σχολή ούτως ώστε να έρχονται όλοι αυτοί εναλλάξ μάλιστα, όχι να έχουμε πάντα τον ίδιο κλαρινιτζή, αλλά να εναλλάσσονται για ένα 3μηνο ή για κάθε χρόνο.

Η «ΣΥΝΕΧΕΙΑ» ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Γ. Κ. Να σε ρωτήσω κάτι με την ευκαιρία: Από τη στιγμή που (αν το υποθέσουμε κατ' αρχήν) δεν συνεχίζονται να γράφονται δημοτικά τραγούδια —τουλάχιστον έτσι όπως γράφονταν— μπορεί να συνεχιστεί η παράδοση του δημοτικού τραγουδιού με εκτελεστές νέους που θα μαθαίνουν τώρα τα δημοτικά τραγούδια;

Μ. Δ. Νομίζω όχι. Δηλαδή δεν μπορούμε να μιλήσουμε για συνέχεια εφόσον ο κόσμος έχει διαλυθεί και καταρρεύσει. Ο κόσμος που έγραψε αυτή τη μουσική την έγραψε γιατί είχε μια σχέση με τον τρόπο που ζούσε. Δεν ήτανε κάτι ξεκάρφωτο. Δεν παύει όμως αυτή η μουσική να έχει μια αξία, να έχει μια φλόγα και να είναι ένα μέσο να εκφράζεται κάποιος άνθρωπος. Και πιστεύω ότι όπως σήμερα ίσως δεν λειτουργεί η μουσική του Χάιντν ή του Μότσαρτ όπως λειτούργησε στην εποχή τους κι όμως τη θέλουμε και την ακούμε και μας εκφράζει...

Γ. Κ. Και δεν τη ζούμε και μουσειακά. Το λέω αυτό γιατί μας κατηγορούν (όσους τέλος πάντων κατηγορούν, αυτούς που ασχολούνται με αυτά τα πράγματα) ότι είναι μουσειακοί...

Μ. Δ. Είναι μια μουσική σημαντική που πρέπει να ακούγεται. Τώρα αν λειτουργεί όπως λειτουργούσε τότε ή δεν λειτουργεί αυτό είναι άλλο θέμα. Δεν λειτουργεί όπως τότε γιατί η κοινωνία έχει αλλάξει, κάθε αλλαγή μοιραία φέρνει και πολιτιστικές αλλαγές δηλ. η ανακάλυψη του ψυγείου είναι μοιραίο ότι θα φέρει ορισμένες αλλαγές στον τρόπο ζωής των ανθρώπων και της υπαίθρου. Τώρα σχεδόν δεν υπάρχει υπαίθρος εδώ που τα λέμε. Δεν μπορούμε να απαιτούμε να λειτουργεί το τραγούδι όπως λειτουργούσε τότε αλλά αυτό δε θα πει ότι πρέπει να το σβήσουμε. Εφόσον υπάρχουν άνθρωποι που λαχταράνε να το παίξουν θα πρέπει να τους δίνεται η ευκαιρία να ασχοληθούν μ' αυτό το πράγμα.

Γ. Κ. Ήθελα να σε ρωτήσω τώρα για την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η έρευνα και η μελέτη του δημοτικού τραγουδιού από τα διάφορα κέντρα, από σας εδώ, από την Ακαδημία Αθηνών, από τον Καρρά. Δηλ. είναι σε θέση που μπορεί να καλύψει τις ανάγκες καθώς το πράγμα εξαφανίζεται;

Μ. Δ. Τώρα για καθαρά επιστημονικά πράγματα μιλάμε. Λοιπόν, υλικό πολύ έχει συλλεχτεί. Δεν υπάρχει αμφιβολία. Το υλικό αυτό φτάνει για να βγάλουμε πολλά και σπουδαία συμπεράσματα. Αλλά βέβαια θα πρέπει να ριχτούν πάρα πολλοί άνθρωποι στη μελέτη και για να ριχτούν στη μελέτη θα πρέπει να υποστηριχτούν από την Πολιτεία η οποία θα πρέπει αυτή τη μελέτη να την ενισχύσει οικονομικά.

Μάρκος Δραγούμης

34

ΤΟΥ ΨΑΧΟΥ Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΑΠΙΣΕ!

Γ. Κ. Η Πολιτεία τι κάνει εν προκειμένω;

Μ. Δ. Τίποτε δεν κάνει. Αυτή τη στιγμή δεν χρηματοδοτεί παρά μόνο έμμεσα, όπως εδώ πέρα. Το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Πολιτισμού και έμμεσα γίνεται και κάποια δουλειά σ' αυτόν τον τομέα. Η Ακαδημία χρηματοδοτεί έρευνες γύρω από τη Δημοτική Μουσική. Είναι ο φίλος μου ο Γιώργος ο Αμμοργιαννάκης που πασχίζει να κάνει κάτι, ό,τι μπορεί, αλλά δεν επαρκεί. Ο Καρράς είναι μια ιδιωτική υπόθεση και βέβαια υπήρξε και είναι πολύ χρήσιμος όσο ζει και διδάσκει και εκδίδει, αλλά πολύ φοβούμαι ότι μετά το θάνατό του δεν θα έχουμε μια συνέχεια αντάξια του ίδιου.

Και ένα κλασσικό παράδειγμα:

Ο Ψάχος είναι κάποιος ο οποίος έδωσε πάρα πολλά στην ελληνική μουσική. Η βιβλιοθήκη του βρίσκεται κάπου στη Νέα Σμύρνη κλειδωμένη, κανείς δεν μπορεί να την πλησιάσει σαν να μην υπάρχει. Και φοβάμαι ότι το ίδιο θα γίνει και με τον Καρρά.

Τουλάχιστον αυτό της Ακαδημίας και το Κ.Μ.Σ., επειδή υπάρχει μια σχέση με ιδρύματα όπως είναι η Ακαδημία ή το Υπουργείο Πολιτισμού, θα προσφέρουν πάντα τις υπηρεσίες τους. Κάτι πρέπει να κάνει το κράτος για να τ' αναγκάσει να προσφέρουν τις Υπηρεσίες τους.

Γ. Κ. Το Κέντρο του Καρρά δεν είναι σύλλογος; Δηλαδή σωματείο;

Μ. Δ. Είναι και σωματείο αλλά το θέμα είναι ότι δεν ξέρω πώς θα διαμορφωθεί και τι σκοπούς θα τάξει όταν κάποτε δεν θα διοικείται πια απ' τον Καρρά. Φοβάμαι πάρα πολύ μη χαθεί κι αυτό όπως χάθηκαν τόσα πολύτιμα ντοκουμέντα. Ακούω ότι χάνεται π.χ. το συμφωνικό έργο του Πετρίδη, σαπίζει σε μια αποθήκη του Νεζερίτη.

Γ. Κ. Σε ποιούς ανήκουν αυτά τα πράγματα; Η αποθήκη που είναι τα έργα του Ψάχου σε ποιόν ανήκει, σε κληρονόμους;

Μ. Δ. Στη χήρα του. Διαπραγματευόταν μάλιστα να τα πουλήσει στην Αμερική. Άλλος μεγάλος κίνδυνος. Δηλαδή μας φεύγουν όλα αυτά τα πράγματα για να πάνε στην Αμερική. Εγώ βλέπω ότι έπρεπε να γίνει ένα ίδρυμα που όλα αυτά να τα στεγάσει. Και να είναι, όχι μόνο κέντρο ελληνικής μουσικής αλλά, κέντρο Βαλκανικής και Μεσογειακής μουσικής. Η Αθήνα είναι αυτή που έχει κάποια ιστορία. Ας έχει κι ένα κέντρο διεθνούς ακτινοβολίας. Άρα πρέπει να κινηθούν πολλοί άνθρωποι και ιδίως να ενδιαφε-

ρθούν αυτοί που διοικούν, και να μη γίνει για ικανοποίηση προσωπικών φιλοδοξιών.

Γ. Κ. Θεωρείς ότι υπάρχει κάποια εξέλιξη στο δημοτικό τραγούδι;

Μ. Δ. Ξέρω ότι αυτή τη στιγμή βγαίνουν απεριόριστοι δίσκοι με δημοτικοφανή τραγούδια ή και με δημοτικά και είναι τόσο πολλοί αυτοί οι δίσκοι.

Γ. Κ. Σε ρωτάω γιατί ξέρω να υπάρχουν αυτή τη στιγμή πολλοί μεγάλοι σολίστες δημοτικών οργάνων και πολλοί μεγάλοι τραγουδιστές.

Μ. Δ. Ευτυχώς που δεν έχει σταματήσει το πράγμα.

ΑΡΜΟΝΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΑ

Γ. Κ. Και αυτοί οι άνθρωποι που γράφουν αυτά τα τραγούδια τα σημερινά ή τραγουδάν αυτά τα τραγούδια έχουν ανακατέψει τις ορχήστρες με διάφορα ηλεκτρονικά όργανα, ηλεκτρικές κιθάρες, ηλεκτρικό μπάσο τα οποία εγώ δεν θα μπορούσα πολύ εύκολα να τα καταδικάσω. Ίσως να έχουν κάποιο ενδιαφέρον, βέβαια δεν μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι είναι δημοτικά τραγούδια.

Μ. Δ. Νομίζω ότι είμαι ο μόνος από τους μουσικολόγους που δεν τα βλέπει αυτά με φρίκη. Θεωρώ ότι κάθε εποχή έχει τα δικά της χαρακτηριστικά και ότι αυτά είναι τα χαρακτηριστικά της δικής μας εποχής. Ασφαλώς τα χαρακτηριστικά της εποχής του 1821 δεν ήταν τα χαρακτηριστικά της εποχής του Παλαιολόγου ή των Ισαύρων κι όμως θαυμάζουμε την εποχή του '21, την ενορχήστρωση του '21. Τώρα έχουμε άλλη ενορχήστρωση. Αν θάναι αυτή σημαντική ενδιαφέρουσα για μελέτη αργότερα θα το δείξει το μέλλον. Εμείς μόνο παρατηρούμε, εγκρίνουμε — δεν εγκρίνουμε. Ας πούμε δεν εγκρίνω την τρομακτική σημασία που δίνεται στον εκκωφαντικό θόρυβο.

Γ. Κ. Ένα άλλο στοιχείο στα δημοτικά που ξαναπαίζονται τώρα είναι ότι έχουνε βάλει αρμονία μέσα δηλ. ένα στοιχείο αρμονίας. Έχουνε βάλει μια κιθάρα να παίζει ακόρντα.

Μ. Δ. Και στα ρεμπέτικα υπάρχει μια αρμονία και όταν η αρμονία αυτή είναι σωστή (όταν λέω σωστή εννοώ ότι δεν έχουμε συνέχεια ελαττωμένες συγχορδίες και πράγματα που είναι κακόγουστα) δεν μ' ενοχλεί τόσο πολύ. Όταν όμως ακούς κατάχρηση της ελαττωμένης συγχορδίας στα δημοτικά τραγούδια αυτό βέβαια δεν είναι καλό. Κλασσικό παράδειγμα καλής εναρμόνησης ελληνικού παραδοσιακού μοτίβου το «άσε με-άσε με» του Παπαϊωάννου. Είναι λιτές σωστές οι συγχορδίες. Επίσης το «Καπηλειό» του Μητσάκη εναρμονισμένο με ποικιλία συγχορδιών αλλά πολύ σωστά και πολύ ωραία χωρίς καμμιά κακογουστιά. Λοιπόν αυτοί που εναρμονίζουν, ας εναρμονίζουν, αλλά με κάποια γνώση και κάποια μελέτη των παραδοσιακών τρόπων που έχουν προηγηθεί.

Γ. Κ. Πάντοτε στην εναρμόνισή τους περιορίζονται σ' αυτό: δηλαδή στην κιθάρα. Δηλαδή δεν βάζουνε άλλα πράγματα.

Μ. Δ. Μα δεν μπορούν. Γιατί η μουσική αυτή βασικά, κακά τα ψέματα, είναι μελωδική μουσική.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΔΙΑΣΩΘΕΙ

Τώρα στον τομέα διάσωσης του δημοτικού τραγουδιού, δηλαδή ηχογραφήσεις κλπ., μόνο σε πολύ λίγα μέρη μπορεί να γίνει μια δουλειά καλή διότι στα περισσότερα μέρη έχει σταματήσει να τραγουδιέται το δημοτικό τραγούδι. Ακούω ότι στην Κάρπαθο υπάρχει ακόμα μια ζωντανή συνέχεια της παράδοσης. Στην Κρήτη βλέπω ότι η λύρα παίζεται πολύ και στα Ανώγεια που ήμουνα μια χρονιά είδα ότι σε κάθε δεύτερο τρίτο σπίτι υπήρχε ένας λυράρης, και στη Μακεδονία ακόμα τραγουδάνε, παίζουνε ακόμα, αλλά αυτό όσο πάει γίνεται και πιο σπάνιο. Μιλούσα μια μέρα μ' ένα ταξιτζή. Από πού είσαι; του είπα. Από τη Βουργουνδίτσα είμαι μου λέει. Βουργουνδί-

τσα είναι ένα χωριό στην Εύβοια. Του λέω είχα πάει στο χωριό σου το '61. Πώς πάει το χωριό αυτό τώρα; Μου λέει δεν υπάρχει ούτε ένας κάτοικος. Τότε όταν είχα πάει εγώ το '61 ήτανε το χωριό γεμάτο ζωή· κάθε σπίτι και μια οικογένεια και είχαμε μαζέψει πάνω από 500 τραγούδια. Τώρα αν πήγαινε κάποιος στην Βουργουνδίτσα δεν θα βρισκε τίποτα. Θέλω να πω ότι είναι μοιραίο· στα περισσότερα μέρη έχει φύγει ο κόσμος από τα χωριά, έχει μαζευτεί στις πόλεις. Αλλά και στην ύπαιθρο που ζει, ζει με τρόπο τελείως αστικό και επομένως πολύ θα παιδευτεί ο σημερινός ερευνητής να βρει κάτι.

Γ. Κ. Σ' αυτά τα μέρη, όπου υπάρχει ακόμα δημοτικό τραγούδι, νομίζεις ότι υπάρχει κάποιος τρόπος να συνεχισθεί και να επιβιώσει εκεί το τραγούδι αυτό; Γιατί βέβαια γενικότερα δεν μπορούμε να μιλάμε για επιβίωση του δημοτικού τραγουδιού. Ξέρω κάτι εξαιρετικούς μουσικούς από την Κόνιτσα οι οποίοι τώρα έχουν αλλάξει δουλειά, κάνουν τους χτίστες για να ζήσουν.

Μ. Δ. Εγώ βλέπω ένα και μόνο τρόπο. Η «βεντέτα» της περιοχής στο οποιοδήποτε όργανο να ενισχύεται κάπως από το Δῆμο, από την τοπική αυτοδιοίκηση και να διδάσκει τα απογεύματα το όργανο σε όσους θέλουν. Έτσι μόνο το βλέπω. Δεν το βλέπω με τη μορφή νάρθουν Αθηναίοι και να προσπαθήσουν να πατρονάρουν αυτό το πράγμα λέγοντας κρατήστε την παράδοση και τα λοιπά. Από τις τοπικές αρχές να γίνει αυτό το πράγμα με τρόπο καθόλου πατροναριστικό.

Γ. Κ. Για την παρουσίαση του δημοτικού και ρεμπέτικου τραγουδιού από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση θάθελα να μας μιλήσεις.

Μ. Δ. Τώρα βέβαια αυτό είναι ένα μεγάλο θέμα. Γίνεται κάτι, αλλά βέβαια πάντα απ' αυτό το κάτι μπορεί να υπάρχει κάτι καλύτερο. Έτσι δεν είναι; Ξέρω ότι δεν δίνεται η σημασία που θάπρεπε να δίνεται. Μια πρόταση που έγινε από μια ομάδα μουσικών στην οποία ήμουν κι εγώ, να ξαναϊδρυθεί το τμήμα εθνικής μουσικής δεν έγινε δεκτή. Ως τώρα έχουν περάσει αρκετοί μήνες, ξέρω ότι δεν έχει γίνει τίποτε το ριζικό. Κάτι ημίμετρα έχουν ληφθεί. Και αυτό με την τωρινή κυβέρνηση που έχει περισσότερη κατανόηση. Πριν η σκέψη αυτή και μόνο προκαλούσε την αντίδραση. Θυμάμαι μια φορά είχα πάει σ' ένα υπουργό της προηγούμενης κυβέρνησης και του είπα ότι πρέπει να βγει ένα βιβλίο με δημοτικά τραγούδια για όλα τα σχολεία και έκανε ένα μορφασμό αηδίας. Ήταν κάτι που του προκαλούσε εμετό η δημοτική μουσική του υπουργού αυτού. Μπορούσαν να δοθούν περισσότερα χρήματα για την τηλεοπτική παρουσίαση την πιο ωραία και πιο σωστή της δημοτικής μουσικής και για τη δημιουργία καλύτερων προγραμμάτων στο ραδιόφωνο. Υπάρχουν άνθρωποι με τρομερή όρεξη να γυρίσουν τα χωριά με μαγνητόφωνο και να μαγνητοφωνήσουν αλλά δεν τους χρηματοδοτούν για να πάνε. Και όταν δεν χρηματοδοτείται πώς θα πάει; Ο άλλος θα πάει μια δυο φορές μετά δεν θα μπορεί να αυτοχρηματοδοτηθεί, οπότε θα σταματήσει τη δουλειά αυτή.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Γ. Κ. Στα Ελληνικά Ωδεία και στο Ωδείο Αθηνών το πιο βασικό απ' όλα που ουσιαστικά είναι κρατικό, υπάρχει κάποιο ενδιαφέρον; Υπάρχει κάποιο τμήμα για Δημοτική Μουσική;

Μ. Δ. Υπάρχει ένα τμήμα για τη Βυζαντινή μουσική που δουλεύει πολύ σοβαρά εδώ και 80 χρόνια, το ίδρυσε ο Ψάχος. Προσφέρει τις υπηρεσίες του και κατά κάποιο τρόπο δείχνει το Ωδείο μας ότι δεν αγνοεί την Ελληνική Μουσική. Όμως θα έπρεπε να κάνει το ίδιο και για τα άλλα είδη της μουσικής μας. Θυμάμαι μια φορά ήρθε την εποχή των εγγραφών στο Ωδείο ένας νεαρός κι είπε: Υπάρχει εδώ Σχολή μπουζουκιού; Και δυο τρεις από τους υπαλλήλους εκεί κάγχασαν. Αυτό το πνεύμα δεν μ' αρέσει

και δεν συμφωνώ μαζί τους. Και μπουζούκι θάπρεπε να διδάσκεται στο Ωδείο Αθηνών και όλα τα παραδοσιακά όργανα. Βεβαίως υπάρχουν άνθρωποι που έχουν αντιρρήσεις και λένε αυτή είναι μια μουσική προφορικής παράδοσης και πώς θα διδάσκεται; Θα κάνουμε το καλύτερο που μπορούμε τώρα με τα μέσα που έχουμε σήμερα. Άλλοτε δέχομαι ότι γινόταν διαφορετικά, αλλά επειδή άλλοτε γινόταν διαφορετικά εμείς τώρα δεν θα κάνουμε τίποτε; *Γ. Κ. Επίσης τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ορισμένα όργανα να εξαφανίζονται, όπως το ούτι, το κανονάκι. Κανονάκι όπως ήταν ο Στεφανίδης δεν ξέρω αν θα υπάρξει άλλος.*

Μ. Δ. Εξαφανίζονται στην Ελλάδα. Διότι ευτυχώς στη Μ. Ανατολή εξακολουθούν. Τουρκία, Αίγυπτο κ.λ.π. Ναι, αυτό είναι ένα δυστύχημα και καλά και άγια κάνουν αυτοί οι λίγοι που προσπαθούν ακόμα να παίζουν αυτά τα όργανα.

ΑΝΑΤΟΛΗ ΚΑΙ ΔΥΣΗ

Γ. Κ. Θεωρείς ότι η Ελληνική μουσική παράδοση είναι ενταγμένη στην ανατολική μουσική παράδοση;

Μ. Δ. Έχει γίνει από αιώνες πριν, από τα χρόνια του Χριστού, ένα πάρε δώσε μεταξύ Ελλάδας και Ανατολής συνεχές και έχει δημιουργηθεί ένας τέτοιος κόμπος που είναι αδύνατο να τον ξεμπλέξεις και να πεις τι είναι ελληνικό τι δεν είναι ελληνικό. Μερικοί λένε πως ό,τι ακούμε εδώ στην Ελλάδα είναι Ελληνικό. Μερικοί πως ό,τι ακούμε είναι τούρκικο. Η αλήθεια είναι κάπου στη μέση. Έχει γίνει ένα μεγάλο πάρε δώσε. Έχουν διατηρηθεί πολλά πανάρχαια στοιχεία δωρικά, θα έβαζα μέσα εκεί την ηπειρώτικη μουσική και όλες τις μουσικές που χρησιμοποιούν τις πεντατονικές κλίμακες χωρίς ημιτόνια, αλλά βέβαια έχουν μπει και στοιχεία ανατολίτικα και είμαι περήφανος γιαυτό διότι θεωρώ ότι η ανατολίτικη μουσική είναι, αν σκεφτούμε την ινδική μουσική, μια από τις πλουσιότερες και τις πιο αξιοζήλευτες του κόσμου. Ενώ πολύς κόσμος το λέει «αμανέδες» περιφρονητικά ή μιλάει για την Ανατολή περιφρονητικά. Λάθος μέγα πια για την εποχή μας. Για πριν από 50 χρόνια το καταλαβαίνω. Ο κόσμος δεν έχει διαφωτιστεί αρκετά. Τώρα πια έχουμε δει τόσα πολλά που μπορούμε να θαυμάσουμε χωρίς επιφυλάξεις την Ανατολή.

Άλλες ανάγκες όπως είπα και πριν καλύπτει η πολυφωνική μουσική και άλλες η Ανατολική. Και μεις νομίζω οι Έλληνες είμαστε στην εξαιρετικά ευνοϊκή θέση να μπορούμε χωρίς ιδιαίτερο κόπο να κατανοούμε και τα δύο είδη. Διότι ζούμε σ' ένα χώρο όπου υπάρχουν ακουστικές εμπειρίες και από τα δύο είδη. Ενώ ένας εγγλέζος θα δυσκολευτεί να προσαρμοστεί στο κλίμα της ανατολικής μουσικής.

Γ. Κ. Η μουσική μας παράδοση όμως έχει να κάνει καθόλου με τη δυτική μουσική παράδοση;

Μ. Δ. Όπως επηρεάστηκε από την Ανατολική μουσική παράδοση έτσι επηρεάστηκε κι απ' τη Δυτική. Δεν υπάρχουνε στη γλώσσα μας, ιδίως ναυτικοί όροι, τόσες και τόσες ιταλικές λέξεις; Υπάρχουν και στα κυκλαδίτικα τραγούδια και στα επτανησιώτικα πολλά δυτικά στοιχεία. Επίσης δυτικά στοιχεία υπάρχουν στα ρεμπέτικα. Το ρεμπέτικο δημιουργήθηκε στις πόλεις. Στις πόλεις ποια μουσική ακουγόταν; Το ελαφρό τραγούδι που ήταν επηρεασμένο από Ιταλία, Γερμανία, Γαλλία. Έχει πάρει στοιχεία από εκεί. Τώρα τελευταία ανακάλυψε ο Σπύρος Παπαϊωάννου ότι ένα απ' τα τραγούδια που λέει ο Μπάτης είναι αμερικάνικο τραγουδάκι. Αλλοίμονο αν δεν γινόntonταν τέτοιες ανταλλαγές. Θα σήμαινε ότι είμαστε νεκροί.

ΤΑ «ΕΝΤΕΧΝΑ» ΕΙΝΑΙ ΛΙΓΟ ΝΕΡΩΜΕΝΑ

Γ. Κ. Για τα τραγούδια που γράφονται τώρα, τα λεγόμενα

«έντεχνα», τα λαϊκά τραγούδια που άρχισαν να γράφονται από το '55 και μετά (δηλ. Καζαντζίδης κλπ.) και για τα ελαφρολαϊκά (νομίζω ότι αυτοί είναι οι 3 κλάδοι σήμερα του ελληνικού τραγουδιού) ποιά είναι η γνώμη σου;

Μ. Δ. Εδώ θα πω το εξής: Δεν έχω καμιά προκατάληψη για κανένα απ' αυτά τα είδη. Τα δέχομαι ανεπιφύλακτα ως ενδιαφέροντα, ως σημαντικά και εφ' όσον υπάρχουν θα πει ότι υπάρχει μια ανάγκη που τα δημιουργεί και γιαυτό καλώς υπάρχουν. Εγώ όμως επειδή είμαι ένας άνθρωπος που με ενδιαφέρει πολύ και η δυτική μουσική δεν έχω στρέψει την προσοχή μου παρά πολύ σ' αυτά τα 3 είδη και έτσι δεν είμαι σε θέση να πω πολύ έγκυρα πράγματα γι' αυτά. Με συγκινεί παρά πολύ μία περίοδος του Καζαντζίδη. Η πρώτη περίοδος, μιλώντας για ένα από τα 3 είδη. Πολλά τραγούδια των Χατζιδάκι - Θεοδωράκη και των μαθητών τους επίσης μου μιλάνε στην καρδιά γιατί μου θυμίζουν μια εποχή δική μου, μια εποχή της χώρας μας.

Γ. Κ. Μουσικολογικά και μουσικά βρίσκεις νάχει κανένα ενδιαφέρον αυτό;

Μ. Δ. Είναι ένας άλλος τρόπος χρήσης των παραδοσιακών υλικών. Για μένα χρησιμοποιείται λιγάκι, ας πούμε, νερωμένο αυτό το υλικό. Μπαίνει λίγο νερό μέσα. Δε μπορεί ποτέ ένας από τους έντεχνους συνθέτες που γράφουν λαϊκότροπα να φτάσει να γράψει ένα τραγούδι σκληρό σαν το «άσε με» πάλι, του Παπαϊωάννου. Μπορεί να σε συγκινήσει, αλλά κάπως γραφικά, ενώ το άλλο σε αναστατώνει. Διότι άλλο ο φτωχός να μιλάει για την φτώχεια του και να βγάζει μια κραυγή και άλλο ο άλλος που έχει ξεπεράσει τη φτώχεια του και είναι κάπως άνετα να μιλάει για τη φτώχεια. Κάπως έτσι το βλέπω το πράγμα.

ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΣ, ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ, ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ, ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ

Γ.Κ. Υπάρχουν μερικοί από τους συνθέτες έντεχνων τραγουδιών που να εκτιμάς περισσότερο;

Μ.Δ. Εμένα με ενδιαφέρει πάρα πολύ η δουλειά του Σαββόπουλου. Τη βρίσκω συγκλονιστική. Την έχω παρακολουθήσει από κοντά στο «Κύτταρο» τα χρόνια της δικτατορίας και πρέπει να πω ότι είναι άλλο πράγμα να ακούς Σαββόπουλο ζωντανό και άλλο να τον ακούς απ' τον δίσκο. Είναι συγκλονιστική εμπειρία. Έχω ακούσει το «Μακρύ ζειμπέκικο για τον Νίκο» και είναι από τα κομμάτια εκείνα που μ' έκαναν να δακρύζω. Και αναιρώ τώρα κατά κάποιο τρόπο αυτό που είπα προηγουμένως ότι στο νεοελληνικό έντεχνο τραγούδι δεν υπάρχει αληθινά συγκλονιστική μουσική. Μπορεί καμμιά φορά κάποιος ο οποίος δεν υπήρξε ή δεν έζησε τις καταστάσεις που τραγουδάει, αν έχει μέσα του δαιμόνιο, να τις εκφράσει καλύτερα και από κείνον που τις έζησε. Κι εδώ νομίζω ότι ο Σαββόπουλος τότε πετύχει, και σε άλλες περιπτώσεις. Εκτιμώ επίσης πάρα πολύ το Χατζιδάκι διότι δεν είναι ένας απλός αντιγραφέας. Βέβαια έγραψε για κινηματογραφικά έργα κομματάκια που αντιγράφει τα ζειμπέκικα και τα χασάπικα και τα τραγουδάκια της μόδας της εποχής εκείνης και ούτε ο ίδιος υποστηρίζει ότι είναι τα καλά του τραγούδια αυτά. Έχει γράψει όμως πολύ ωραία τραγούδια.

«Ο Μεγάλος Ερωτικός» έχει πράγματα που μ' αρέσουν πάρα πολύ. Έχει μια φινέτσα, έχει μια μόρφωση μουσική πάρα πολύ σημαντική και έχει πολλά - πολλά ακούσματα από τη Δυτική μουσική και όλα αυτά τα μπλέκει με πάρα πολύ γούστο με τα ελληνικά του ακούσματα και βγαίνει μια μουσική που δεν ξέρω αν θα επιζήσει για πολύ καιρό αλλά πάντως μια μουσική που εγώ τουλάχιστο την εκτιμώ. Και ο Θεοδωράκης έχει τις πολύ καλές στιγμές του. Τα τραγούδια που έγραψε όταν ήταν εξόριστος, όταν πονούσε πραγματικά, είναι για μένα καλύτερα από κείνα

που γράφει σε περιόδους που είναι πιο ελεύθερος και λιγώτερο καταπιεσμένος.

Η «ΑΝΑΒΙΩΣΗ» ΤΟΥ ΡΕΜΠΕΤΙΚΟΥ

Γ. Κ. Να πούμε τώρα γι' αυτήν τη λεγόμενη αναβίωση του ρεμπέτικου για τους εκατοντάδες δίσκους που βγήκαν, τα βιβλία, όλη αυτή την «επιστροφή»;

Μ. Δ. Το μόνο σημείο που μ' ενοχλεί λιγάκι είναι ότι παραμυθοποιήθηκαν ορισμένα πρόσωπα, ότι άλλα πρόσωπα για ορισμένους λόγους παραμερίστηκαν ενώ άλλα προβλήθηκαν περισσότερο απ' ότι έπρεπε. Αλλά είμαι πάντα υπέρ τού να γίνεται κάτι. Δηλαδή σήμερα εγώ μπορώ ν' αγοράσω δίσκους που θάπρεπε άλλοτε να τρέχω στο Μοναστηράκι και να παζαρεύω με τον παλιατζή και να με ρίχνει κτλ., μπορώ να τους αγοράσω σ' ένα κατάστημα και να τους απολαύσω, και να τους μελετήσω. Ενθουσιάστηκα όταν είδα ότι αρχίζουν και βγαίνουν ανατυπώσεις από παλιούς δίσκους. Βέβαια δεν με ικανοποιεί η παρουσίασή τους. Για ιδανική παρουσίαση θεωρώ μόνο αυτούς που έχει παρουσιάσει το Κέντρο Έρευνας και Μελέτης του Ρεμπέτικου Τραγουδιού. Οι σειρές που μας προσφέρουν η ΚΟΛΟΥΜΠΙΑ και η ΜΙΝΩΣ μας τις προσφέρουν κάπως έτσι «πάρτο και φάτο και μη μιλάς». Δεν υπάρχει μια κατατόπιση του κοινού, δεν υπάρχουν τα κείμενα, που είναι τόσο σημαντικά, πρέπει να ξέρεις τι λένε. Γιατί μπορεί να μην ακούς καθαρά πάντοτε τα λόγια. Κόβουνε το τραγούδι προτού τελειώσει. Εκνευριστικό. Δεν υπάρχει μια μέριμνα να μην βγαίνει τρεις, πέντε, δέκα φορές το ίδιο τραγούδι. Βλέπεις ας πούμε μια σειρά και ένα τραγούδι εμφανίζεται σε 5 δίσκους. Γιατί; Βάλε κάποιο άλλο. Δεν έχουμε πια και τόσα λίγα τραγούδια ώστε να μη μπορεί να βρεθεί ένα άλλο καλό. Αλλά και έτσι, χρήσιμα είναι γιατί τα ακούμε αυτά τα πράγματα και δεν βρίσκονται στα παλαιοπωλεία πια. Η ανεξάρτητη εταιρεία του ΡΟΡ 11 κάνει μια προσπάθεια επίσης με τους δίσκους του Μπάτη και του Παπάζογλου πολύ σοβαρή. Βρίσκω ότι είναι πολύ καλό και αυτό αλλά και η προσπάθεια που γίνεται από ορισμένες Κομπανίες που προσπαθούν να τα αποκαταστήσουν χωρίς να τους αφαιρούν τη ζωή, όπως παιζόντουσαν τη χρυσή εποχή. Είναι συγκινητικό να βλέπεις νέους ανθρώπους νά ζουν αυτά τα πράγματα, να τα ξαναζούν τόσο έντονα και να τους συγκλονίζουν. Ο γιός μου παίζει μπουζούκι με τρομερή αγάπη. Γιατί να τον σταματήσω; Γιατί να τον κριτικάρω αυτόν, τον όποιο νέο συγκλονίζεται μ' αυτό το πράγμα; Γιατί να πω ότι αυτός είναι ένας «κουλτουριάρης»; Εφ' όσον τον βλέπεις και ολόψυχα δονείται απ' αυτά τα πράγματα. Άρα θα πει ότι μέσα σ' αυτά υπάρχει μια ενέργεια που δεν εξαντλείται σε μια δυο τρεις γενιές.

ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Γ.Κ. Και για τη μουσική που διδάσκεται στα σχολεία;

Μ.Δ. Εκεί είναι τρομακτική η κατάσταση. Τα βιβλία που διδάσκονται στα γυμνάσια του οργανισμού, γιατί έχουν λίγα βιβλία για την Α, Β, Γ, τάξη και την Α' Λυκείου, είναι ανεπαρκέστατα, για να χρησιμοποιήσω τον επεικέστερο όρο. Δεν σε μαθαίνουν τίποτε. Μακάρι να σε μάθαιναν κάτι για την ευρωπαϊκή μουσική. Πολύ λιγότερα πράγματα σε μαθαίνουν για την ελληνική μουσική. Ο δάσκαλος της ωδικής σχεδόν δεν έχει ύλη να διδάξει. Και ενώ στα άλλα μαθήματα δεν προλαβαίνει να καλύψει την ύλη ο καθηγητής στη μουσική δεν έχει τι να κάνει. Και πρέπει να είναι ακροβάτης και να βρίσκει διάφορα θέματα για να κρατάει την προσοχή των παιδιών. Διότι αυτά τα οποία το Υπουργείο διατάσσει να διδάσκεις είναι τόσο ξερά, τόσο ανούσια χωρίς κανένα ενδιαφέρον ακόμα και γι' αυτόν που ενδιαφέρεται ώστε καλύτερα να μη διδασκόταν καθόλου αυτό το μάθημα έτσι όπως διδάσκεται. Είναι σαν να σου λέει πως να μην αγαπάς την μουσική. Πως να τη μισήσεις! ●

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΕΩΣ

«ΣΤΟΠ»

ΠΕΤΡΟΥ ΡΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΗΦΙΣΟΥ

ΤΗΛ: 3461266 - 3471689

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΙΡΗ
ΖΑΜΠΕΤΑΣ ΛΙΝΤΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ
ΚΑΛΑ·Ι·ΤΖΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΞΑΝΘΑΚΗΣ

ΜΠΑΛΛΕΤΟ ΣΑΓΙΩΡ
και άλλοι εκλεκτοί καλλιτέχνες

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: Α. ΞΑΝΘΑΚΗΣ

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΑΤΗΣ
ΠΕΙΡΑΙΩΤΙΚΗ ΡΕΜΠΕΤΙΚΗ ΚΟΜΠΑΝΙΑ
(ΑCΒΑ)

ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΑ
(ΑCΒΑ)

ΑΚΗΣ ΠΑΝΟΥ
ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ
(ΑΦΟΙ ΦΑΛΗΡΕΑ)

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ
ΤΟ ΣΜΥΡΝΕΪΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΜΕΤΑ ΤΟ 1922.
(ΑΦΟΙ ΦΑΛΗΡΕΑ - ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ
ΤΩΝ ΡΕΜΠΕΤΙΚΩΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ)

ΑΡΓΥΡΗΣ ΜΠΑΚΙΡΤΖΗΣ
ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΙ ΚΟΛΥΜΒΗΤΕΣ

SPHINX - SPHINX
(ΑCΒΑ)

SPHINX
ΕΠΤΑ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ
(ΑCΒΑ)

ΣΑΚΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΠΙΑΝΟΕΠΑΦΕΣ
(ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ)

ΦΛΩΡΟΣ ΦΛΩΡΙΔΗΣ
ΝΖΡΡΤ
(ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ)

Σ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ - Φ. ΦΛΩΡΙΔΗΣ
ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΖΟΝΤΑΣ ΣΤΟΥ ΜΠΑΡΑΚΟΥ
(ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ)

POP ELEVEN

ΠΙΝΔΑΡΟΥ 38 και ΤΣΑΚΑΛΩΦ
3601729 - 3630868

ΚΕΝΤΡΟ Γ. ΣΑΜΠΑΝΗ
ΛΑΪΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ - ΑΝΘΙΠΠΗ - Α. ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΟΡΟΥ - ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΛΑΪΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ:

μπουζούκι:	ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
μπουζούκι:	ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
βιολί:	ΑΛ. ΑΡΑΠΑΚΗΣ
κλαρίνο:	ΚΥΡ. ΚΩΣΤΟΥΛΑΣ
ακκορντεόν:	ΛΑΖ. ΚΟΥΛΑΞΙΖΗΣ
κιθάρα:	ΝΙΚ. ΣΑΜΠΑΤΖΙΩΤΗΣ
κόντρα μπάσο:	ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΓΑΠΗΤΟΣ
κρουστά:	ΧΡ. ΤΣΟΛΑΚΙΔΗΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

Αγ. Λουκά 45 Πατήσια τηλ. 22.83.440 - 20.24.480